

БІБЛІЙНИЙ ТА БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ДИСКУРСИ У ПОЕМІ ВОЛОДИМИРА СОСЮРИ «ХРИСТОС»

Багрій М.Г.

Таврійська академія (структурний підрозділ)
Кримського федерального університету імені В.І. Вернадського

У статті розглянуто поему «Христос», написану зразу ж після Другої світової війни. Поема «Христос» у циклі Сосюриних релігійних поем єдина є «новозаповітним текстом», побудованим з використанням євангельських подій і образів. У цій поемі виразним є намагання поєднати ритуально-міфологічні, релігійні, християнські уявлення з ідеологічним доктринами та ідеями соціалістичного реалізму, з певними ідеологічними стереотипами совєтської системи.

Ключові слова: Володимир Сосюра, соціалістичний реалізм, священний, сакральний простір і час, ідеологія.

Постановка проблеми. Релігійні мотиви, які з'являються у ліро-епічних творах Володимира Сосюри у кінці 1940-х років, є надзвичайно цікавим матеріалом повернення автора до метафізичних ідей, до релігійного світовідчуження, мистця, який, здавалося б, уже цілком «вріс» у ідеологічну структуру совєтського суспільства, який був одним із апологетів соціалістичного реалізму як художньої доктрини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поеми Володимира Сосюри «Ваал», «Каїн», «Мойсей», «Христос» майже не досліджені в українському літературознавстві. Окремі проблеми у цих творах розглянуто в публікаціях В. Антофійчука [1], [2], В. Грищенка [4], А. Негоди [6], С. Неміш (С. Вардеванян) [7], В. Краснікової [10], [11].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Цілісного розгляду цих поем у контексті епохи після Другої світової війни до цього часу не було. Важливим аспектом у дослідженні поетикальних та ідіостильових особливостей трансформації біблійного матеріалу в поемах Володимира Сосюри є те, що вони виявляють повернення до біблійно-образного джерела навіть у часи домінування атеїстичного дискурсу влади, що в свою чергу зумовлює намагання мистця пристосуватися до вимог офіціозу та ідеологічних табу.

Одночасно звернення Сосюри-поета до євангельських мотивів, сюжетів, образів є підтвердженням того, що художня трансформація та функціонування цього культурно-історичного, релігійного, аксіологічного надбання юдеохристиянської цивілізації «винятково різноманітне за формами і способами його трансформації, зумовленими соціально-ідеологічними та філософсько-психологічними установками культурно-історичної епохи, яка їх сприймає, своєрідністю авторського задуму, ерудицією письменника та ін. Це дописування, доповнення, художні перекази канонічних текстів, наукові тлумачення і т. п.» [3, с. 7-8].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розгляд проблематики релігійних ідей та мотивів у поемі «Христос» Володимира Сосюри в контексті біблійного та більшовицького дискурсів.

Виклад основного матеріалу. Соцреалізм як неодмінна складова ідеологічного дискурсу певним чином виявляється як засіб структуризації тоталітарної картини світу. Особливим елементом цього ідеологічного дискурсу виступає квазірелігійна природа ідеологічного наповнення більшовицької доктрини, яка набуває своїх до-

вершених форм у 1920-1940-их роках. «Відверта опозиційність Маркса щодо релігії і водночас перебування в контексті релігійних моделей мислення, – логічно підсумовує Валентина Хархун, – запрограмували двовекторність інтерпретації марксизму, засвідчену в теорії богобудівництва та ідеях ленінізму. Марксизм уможливив прочитування ідеології як релігії (курсив наш – М. Б.) [...]» [17, с. 159]. Загалом же, «переорієнтування релігійної енергії на реалізацію совєтської ідеології зумовило релігієморфну ознаку совєтської тоталітарної цивілізації» [17, с. 161-162].

Поема «Христос» у циклі Сосюриних релігійних поем єдина є «новозаповітним текстом», побудованим з використанням євангельських подій і образів. Вона ж, одночасно (як і поеми «старозаповітного» циклу), стає особливим художнім свідченням можливості «прочитування ідеології як релігії», й, власне, також є й яскравим вираженням «релігієморфної ознаки» українського письменства в умовах совєтської тоталітарної цивілізації.

У заспіві поеми з'являється образ зорі, поява якої, згідно з євангельською традицією провістила народження Месії. У поемі Володимира Сосюри – це один із образів, який можна трактувати як образ, який одночасно має семіотико-семантичне закорінення у євангельському епосі, але й у авторському епосі (Вифлеємська зоря / зоря комунізму): «...Зоре з небозводу, усіх віків омріяна зоря, / його прихід ти світу возвістила...» [14, с. 51].

У зображенні життєвого шляху Ісуса, який залишається поза увагою євангельських текстів (від 12 років до часу його появи як проповідника через два десятиліття), автор використовує апокрифічні оповіді, зокрема й буддійські: «Христос – юнак. Вершина Евересту. / І храм на ній. Він в храмі тим чернець, / наук проходить зоряні семестри / в сімох мужів...» [14, с. 51].

Сакральність образу Христа проявляється в багатьох аспектах, зокрема у видінні його матері Марії, в якому його постать набуває співмірних розмірів із галактичними: «Стоїть Христос, мов весь з зірок, / в світів шаленім русі» [14, с. 54]. Така поява Христа Марії виражає вражаючу сакральність миті його появи: «Земля хитнулась... Це рука / лягла їй на волосся» [14, с. 54]. Цей жест покладання руки на голову у поемі несе у собі надзвичайно глибоке семантичне навантаження, адже у християнській культурі вкрай важливою є «значущість жестів руки по відношенню до всіх інших жестів» [18, с. 155], яка за-

позичена з античного світу. В цьому випадку це не просто рука сина, який кладе руку на голову матері, це – рука Господа (Dextera Domini – Долоня Божа). З одного боку, вона «неначе промінь той, легка», але, одночасно, й настільки важка, що від цього жесту «Земля хитнулася». Йдеться очевидно про відчуття кайросу – сакрального часу, в який, на фоні космічних подій, відбувається діалог матері Божої та її сина.

Стилістична індивідуальність автора народжує неповторний художній світ поеми, утворює «той специфічний міто-поетичний контекст, який тісно пов'язаний з народною психологією і зорієнтований на авторську реальність» [3, с. 145]. Володимир Антофійчук справедливо підмічає, що у поемі активно використовуються «елементи поезики українського фольклору, ритміка та образний стрій народної пісні з її акцентовано швидкою зміною змістових інтонацій». Одночасно «певна ретардаційність розповіді і сприйняття досліджуваних проблем зумовлена зміною розповідних ракурсів, яка характеризується багаторазовою зміною метра й ритму, частими поверненнями до раніше заданої тональності емоційно-психологічного звучання окремих фрагментів поеми» [3, с. 145].

В ідеологічній доктрині поеми «Христос» релігійне світоуявлення тісно переплітається з соціальними доктринами сучасності мистця. Христос виступає у ній як реалізатор ідей, що цілком співзвучні з комуністичними пропагандивними кліше. Головний герой твору – Той, хто зміг «так уплинути на душі, / світлі душі злидарів, / хто, як вітер голу грушу, / розхитав багатіїв...» [14, с. 56]. Христос проголошує: «Не мир на землю я приніс, / Де пан раба, як вовк той, гриз, / гризе і гризти буде...». Ці ідеї доповнюються картинками майбутнього раю, зображення яких майже дослівно наслідують соцреалістичну поетику зображення «світлого майбутнього» – комунізму: «...Тільки в вільному труді / ми зможем світ прекрасний / здобуть! А труд од ланцюгів / ми звільнимо у битві» [14, с. 57]. У цьому комуністичному майбутньому, яке зоріє у візіях розп'ятого Месії, «все розквітле, там сад, де пусто все було...» [14, с. 77]. Цьому «звільненому труду» (тобто тому, що в'яжеться із пролетаріатом) Христос закликає молитися, бо «другої молитви не знаю я» [14, с. 57], й тоді ідея «пролетаріату» западає над світом: «І стане світ, як знамено, / без сліз, і крові, й муки, / без злих кайданів, без нужди...» [14, с. 57]. Пропагандивне кліше «братерства всіх народів» теж знаходить у творі своє відображення: «Самаритянину – єврей / подай братерську руку!» [14, с. 58].

Володимир Антофійчук, наголошуючи на тому, що у творчості Володимира Сосюри «досить своєрідно інтерпретуються біблійні структури», вказує, що у поемі на рівні подій та асоціативно-символічному підтексті простежуються акцентовані автором зв'язки між євангельським текстом та епохою «будівництва комунізму»: це й ««революціонізація» образу Месії», яка характерна для літератури першої половини ХХ віку, й «змістові та лексичні анахронізми, які до певної міри руйнують етичну відстань між євангельським універсумом і епохою-реципієнтом (поліцай, комунізм, мотори, стяги пурпурові, жандарми, куранти) [...]» [3, с. 144].

Поєднання постаті Христа й революційної героїки могло бути своєрідним відлунням символіки поеми Олександра Блока «Дванадцять». У Блока подібне, як у Сосюри, накладання образів червоних прапорів і Христа попереду революційних колон – як символів змін, які ураганом ідуть у паралельних світах, між якими часова віддаль у два тисячоліття: «... Ветер с красным флагом / Разыгрался впереди... // Старый мир, как пес паршивый, / Провалился – поколочу! / Впереди – с кровавым флагом... / В белом венчике из роз – / Впереди – Исус Христос». Метафора Блока – Христос, який крокує попереду революційних колон, несучи червоний прапор, – отримує особливе розгортання й ідеологічне вивернення в метафоризації Сосюриного образу Бога. В діалозі Анни та Іуди, на питання останнього «Хто ж Бог?», Анна відповідає: «Народ. Коммуна йому ім'я» [14, с. 70]. Підтвердженням такої паралелі є алюзія до Блокового образу Месії «в белом венчике из роз»: у Сосюри зображено візію Маріям розп'ятого Христа на Голгофі, де вона його бачить / уявляє «лиш не в вінку з кривавих роз» [14, с. 77]. У контексті тієї ж Блокової метафори можна зрозуміти, чому Юда проголошує Христа ледь не комуністом (додаючи, що він зраджує Месію з любові до нього, за його ж наказом: «Він хоче так. / На жертву він / іде в ім'я любові»): він – «Комуни син, народу син. / З його святої крові, / Що зрсить поколінням путь, / Як стяги пурпурові, / мільйони янголів зростуть / з його святої крові...» [14, с. 73].

Роже Каюа вважає, що в подібному поєднанні, здавалося б, непеєднаних наративних стратегій зображення сакрального, проявляється діалектика категорії *sacrum* [про цю категорію у письменстві див. детально: 8], динаміка якої спрямована на дихотомію притягування й відштовхування. Будь-яка сила, що втілює цей рух «прагне до розкладу: її первісна двозначність розкладається на антагоністичні і взаємодоповняльні елементи, в яких взаємно пов'язуються почуття поваги і відрази, бажання й остраху, які інспіровані її визначальною двозначною природою. Але як тільки ці полюси народилися від послаблення (*distension*) останньої, яке вони викликають кожен із свого боку, оскільки якраз вони містять властивість священного, ці ж самі амбівалентні реакції змушують їх ізолюватися один від одного» [9, с. 56].

Соціальний ідеологічний пласт художнього світу поеми тісно переплітається із деклараціями сакральності часу, постатей, зображених у творі. Виявами цієї сакральності є зображення Бога: «Хмари – Бога вії, / а із них все блись!» [14, с. 61]; «І плаче з горя Бог, / дощем холодним плаче, / скупим, дрібним і злим...» [14, с. 64]; «Гроза вирує [...] А вгорі лютує / молніями Бог» [14, с. 61]. Христос, «грізний, огнеокий», зі «словом огненным пророка» під час Таємної вечері п'є з чаші (йдеться про встановлення Тайни Пресвятої Євхаристії), яка несе на собі печать неземного походження: «Він п'є, а чаша вся сія, / мов з зоряних заграва...» [14, с. 66]. Сакральним є і кохання, яке палає в душі Магдалини – це «святий вогонь» [14, с. 60].

Ще один твір, який, можливо, вплинув на формування образу Іуди у поемі Володимира Сосюри «Христос» – це драма Спиридона Чер-

касенка «Ціна крові». У Сосюри – подібний до Черкасенкового драматичний конфлікт: у Юди від ревнощів «пекельного страждання / Загула кров з-під вій» [14, с. 63].

Однак уже Володимир Антофійчук помітив, що причиною Юдиної зради є не тільки ревнощі. Вона зумовлена «принциповими світоглядними розбіжностями між євангельськими персонажами, які заглиблюються й екзистенційно драматизуються в процесі розвитку плану подій» [1, с. 149].

Первосвященик Анна також декларує комуністичні ідеї: «Та що є верх і низ? / Я знаю: верх є комунізм, / який гряде...» [14, с. 69]. Пуантом поєднання комуністичної ідеології та євангельського сакрального світу є, назвати б це, «фаворське світло комунізму», яке осяває Маріям після слів Христа про те, що «де пусто все було» розквітне сад «світлого майбутнього»: «І неземне чудесне світло / Маріям душі залило» [14, с. 77].

Можна погодитись із думкою про те, що «процес формування homo totalitaricus як квазі-homo religiousus передбачає вироблення взірцевих моделей поведінки та ідей, що забезпечують вписуваність людини у сакральний світ» [16, с. 326]. Тому червоні ангели можуть цілком стати прикладом для поколінь їх наступників і нащадків – «будівників комуністичного завтра».

І наступні дві строфи поеми, які, можливо, були скорочені рукою автора, відкрито вказують, що для В. Сосюри можливим було синкретичне бачення сакрально-комуністичного світу: «Шумують юрби, як прибої, / Курантів в небі лине спів... / Вони ідуть, ідуть Москвою / В багрянім морі прапорів. / Їм стелять путь жоржини й рожі, / Що тихо падають з висот, / І Сталін, на Христа похожий, / Вітає радісний народ». Ці строфи є своєрідним ідейним та ідеологічним продовженням заключних строф поеми О. Блока «Дванадцять», але в нових реаліях – культу особи Сталіна, яка в цей період дуже часто в художніх творах різних літератур поневолених народів СРСР набує сакрального забарвлення.

Поетика образу вождя (в останньому випадку – Сталіна) набуває в поезії Володимира Сосюри канонічних форм. У наведеному уривку присутні усі семантико-семантичні маркери представлення свята в соцреалістичному візуальному дискурсі: «багряне море прапорів», устелений квітами шлях, і вождь, який з трибуни вітає радісний і щасливий народ. Володимир Моринець називає це явище «одописним каноном», наголошуючи, що «світлі настрої, мажорні інтонації, апологія простих земних радостей, що і мають найвищий смисл – цим відзначається лірика перших повоєнних років» [12, с. 327].

Євген Добренко демонструє, як поетапно формується цей візуальний соцреалістичний канон образу вождя (у тому числі й у письменстві): «Оскільки советська література завжди була за собою безпосередньої репрезентації влади, ця репрезентативна функція ніде настільки повно не виявлялася, як в демонстрації вождя. Канонізація і мітологізація вождів, їх героїзація входять у генетичний код советської літератури» [5, с. 74]. Така контамінація образу Сталіна та Христа стає у період апофеозу культу особи Сталіна закономірним явищем, що яскраво проявляється у художній літературі того періоду,

зокрема – українській. У советській ідеологічній доктрині Сталін-син успадковує владу від Леніна-батька, а потім й сам стає батьком, а Леніну відводиться роль учителя. Якщо розглядати образ Мойсея з однойменної поеми Сосюри як ще одну своєрідну алюзію до образу Леніна, то цей алюзічний ряд можна продовжити й на грізний образ вождя – його сина Гедеона. Доктрина: «Сталін – це Ленін сьогодні» через три роки після закінчення Другої світової війни (йдеться про 1948 рік – час написання поеми) набуває своєї міфологічної вивершеності. Збройна перемога над нацизмом мала б тут асоціюватися з перемогою над філістимянами: «Ідуть легіони... Їх зброя горить / Од сяйва вечірньої пері, / І пісня лунає і лине в блакить...». І далі – буквально переспів ідеологічних славнів на честь «вождя всіх часів і народів», під «мудрим керівництвом» якого відбулася перемога: «...Осанна тому, / хто вів нас мечами між димів, / хто кинув мечами, як порох, у тьму / криваві полки філістимців!» [13, с. 50].

Одним із додаткових алюзічно ідеологічних маркерів, який вказує на отождоження / перенесення в Мойсеї коду Мойсея на образ Леніна, а коду войовничого Гедеона на образ Сталіна, є й проголошення в поемі вождівського наступництва: «Не вмер Моїсей!» / Їх веде Гедеон, / Що рід свій веде від Мойсея...», та проголошення того, що «Стоїть Моїсей / як весна молода...» [13, с. 50]. Тут доречно згадати, що «в ленініані всіляко педалюється факт народження Леніна саме навесні. Залучався потужний народно-пісенний код весни як пробудження, початку нового [...]. Звідси й поширена номінація «Ленін – свободи весна» (В. Сосюра)» [17, с. 248]. Загалом же, важливо зауважити, що міфологізація образів вождів, їх діянь у квазісакральних вимірах пов'язана з тим, що «міт, реалізуючи соціальне замовлення тоталітарної культури, онтологізує священну дійсність, яка й виявляє специфіку сакрального у контексті тоталітаризму» [16, 327]. Вже Павло Филипович у 1925 році, аналізуючи вірші Володимира Сосюри «Траурний марш» та «Сон» (в якому постає Леніна набирає ознак воскреслого Христа, бо «Встають над Москвою тумани / І Ленін із гробу встає») писав, що «властивий Сосюрі ліризм і окремі яскраві місця надають цій поезії певної цінності» [15, с. 71].

Відмітимо, що у середині 1920-их років літературний критик ще міг так поблажливо оцінити поезію, в якій виведено образ вождя. Усього через десятиліття, коли соцреалістичний канон досягає своєї повноти, така оцінка могла б бути (а для П. Филиповича й стала) підставою для вироку. У цій же статті П. Филипович наводить і характерні для епохи строфи з поезії Марка Йогансена про смерть «вождя» та ідею його сакралізації: «Дві тисячі [років] тому були б ви богом, / У храмі стояв би ваш мідний геній...». Пізніше вилучення двох наведених строф у поемі Христос, які пов'язують його із іконографією Сталіна, є зрозумілим і закономірним, оскільки, як зауважує Валентина Хархун, «Імітаційна сутність сталініани зумовила швидке згорання цього культового проекту в період хрущовської відлиги. Тоталітарне блазнювання Сталіна засуджується і, як наслідок, його виведено за межі тоталітарної картини світу [...]. Це ще раз засвід-

чує вторинність, імітаторську сутність кодифікації Сталіна, який лише привласнив семіотичну структуру ленінського культу. Насправді ж ідеологічний простір тоталітарної цивілізації, уражений симптомами квазірелігійного мислення, творився довкола постаті Леніна – зразок тоталітарного абсолюту» [17, с. 232].

Спроби в художніх поемах, окрім художнього перепрочитання біблійних сюжетів і мотивів, сумістити релігійні доктрини, євангельські історії та біблійну образну систему з сучасним йому комуністичним режимом (наприклад, співставити, а навіть і ототожнити Сталіна та Христа, можливо алюзією пов'язати Леніна й Мойсея в Мойсеї чи образ червоних ангелів з комуністами), можна пов'язувати із ще однією особливістю поетики соціалістичного реалізму, яка ґрунтується на маніпулюванні масовою свідомістю та особливостях культурної пам'яті великих мас людей: «Культ вождя в советській літературі пов'язаний з фундаментальними особливостями масової свідомості і має своїм джерелом стереотип (звідси – опора на історично напрацьовані культурні архетипи). Саме стереотипна свідомість культивується владою, оскільки такий тип світобачення найкраще піддається контролю, нормалізації й уніфікації з боку влади». Одночасно ж, «стереотипна свідомість дозволяє «нормалізувати» світ розгубленого індивіда, який опинився під владою соціальних стихій» [5, с. 94]. Можна погодитися із висновком Валентини Хархун про сакралізацію образу Леніна (розширюючи цю ідею й на образ Сталіна): «Для тоталітарної свідомості, зараженої релігійним мисленням, Ленін (і Сталін – М. Б.) був утіленням абсолюту, що корелювався з поняттям божественного як такого. Для кодифікації Леніна використано релігійний і соціокультурний код Христа. Літературна ленініана оприявнюється як євангеліє та постає як зразок тоталітарної іконографії». Разом з тим, «моделювання образу Леніна (й Сталіна теж – М. Б.) як «тоталітарного Христа», що ґрунтувалось на квазі-релігійній основі тоталітарного мислення, забезпечувало монолітність радянської тоталітарної цивілізації, позаяк код Леніна виступав основним стимулом комунікації між владою і масами» [17, с. 265].

Загалом творчість В. Сосюри 1940-их років стає, зокрема, проявом того, як «тоталітарна цивілізація замикається на репродукуванні сакрального, що мало виразний християнський характер. Саме апеляція до християнських кодів як активізація традиції уможливлювала продуктивність і живучість тоталітарної цивілізації» [17, с. 171].

Висновки і пропозиції. Цикл «релігійних» поем В. Сосюри є цілим художнім світом, у якому використано образи, мотиви, сюжети та нарративні стратегії як Старого, так і Нового Заповітів, космогонічних легенд та апокрифів. Звернення до такого релігійно-міфологічного матеріалу є одним із важливих свідчень спроб повернення митця до метафізичних першооснов буття, вираженням непоборності стійких архетипних структур, які стимулюють процес художньої творчості. Їх першоосною були (за особистим свідченням поета) метафізичні переживання його дитинства та юності, сформовані на основі релігійно-християнських засад, на яких ґрунтувалося його виховання і становлення як особистості. Поруч із цим у Сосюриних творах виразним є намагання поєднати ритуально-міфологічні, релігійні, християнські уявлення з ідеологічними доктринами та ідеями більшовизму, з певними стереотипами советської системи. Такий підхід призводить до балансування цього циклу поем (створеного у розпал культу особи Сталіна) на межі квазі-релігійного дискурсу та найважливіших засад доктрини соціалістичного реалізму. На формування поетики цих творів, їх ідейно-естетичну наповненість безсумнівний вплив мала й доктрина соціалістичного реалізму, яка ґрунтувалася на використанні впливу потужного пласта історичної та культурної пам'яті (безпосередньо пов'язаного із релігійною свідомістю) на маніпулювання масовою свідомістю й ідеологічним впливом на великі маси людей. Таким чином творчість Володимира Сосюри у цьому циклі проявляє тенденції герменевтичної замкненості тоталітарної системи на ретрансляції сакрального – як основної ознаки тоталітарної влади, її ідеології, практики повсякденного життя.

Список літератури:

1. Антофійчук В. Євангельський сюжетно-образний матеріал у поемі Володимира Сосюри «Христос» / Володимир Антофійчук // Буковинський журнал. – 1997. – Ч. 2. – С. 158–165.
2. Антофійчук В. Поема Володимира Сосюри «Мойсеї»: два варіанти твору / Володимир Антофійчук // Буковинський журнал. – 1998. – Ч. 1. – С. 90–95.
3. Антофійчук В., Нямцу А. Євангельські мотиви в українській літературі кінця XIX–XX ст. / Володимир Антофійчук, Анатолій Нямцу. – Чернівці: Рута. – 1996. – 208 с.
4. Гриценко В. Одкровення предтечі чи сповідь пророка? (Фантастика і реальність у поемах В. Сосюри «Ваал», «Каїн» та «Христос») / Віктор Гриценко // Українська мова і література в школі. – 2001. – № 5. – С. 56–58.
5. Добренко Е. Метафора влади. Література сталинської епохи в историческом освещении / Евгений Добренко. – München: Verlag Otto Sagner. – 1993. – 405 s.
6. Негода А. «Мої дні – мої хрести...» (Символіка образу Марії у творчості В. Сосюри 30–40-х рр.) / А. Негода / Українська мова і література в школі. – 2001. – № 4. – С. 44–48.
7. Неміш С. Штрих до портрета В. Сосюри: поема «Каїн» / Світлана Неміш // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту: збірник наукових праць. – Вип. 1. – Чернівці: Зелена Буковина. – 2004. – С. 69–77.
8. Набитович І. Універсум *sacrum* у художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму) / Ігор Набитович. – Дрогобич-Люблін: Посвіт. – 2008. – 600 с.
9. Каюа Роже. Людина та сакральне / Пер. з фр. А. Усика / Роже Каюа. – К.: Ваклер. – 2003. – 256 с.
10. Краснікова В. Утвердження ідей Правди і Добра у поемі «Христос» В. Сосюри / Валентина Краснікова // Вісник Донецького університету. – Серія Б: Гуманітарні науки. – Вип. 2. – Донецьк. – 1999. – С. 90–92.
11. Краснікова В. Боротьба світла і темряви у творах В. Сосюри на біблійну тематику / Валентина Краснікова // Лінгвістичні студії: збірник наукових праць. – Вип. 6. – Донецьк: ДонДУ. – 2000. – С. 141–142.

12. Моренець В. Сильові напрями української поезії (друга половина ХХ ст.: спроба типізації) / Володимир Моренець // *Idem, Оксиморон: Літературознавчі статті, дослідження, есеї.* – К.: Аграр Медіа Груп. – 2010. – 528 с.
13. Сосюра В. Мойсей / Володимир Сосюра // *Вибрані твори: в 2-х томах.* – К.: Наукова думка. – 2000. – Т. 2. – С. 45–51.
14. Сосюра В. Христос (Легенда) / Володимир Сосюра // *Вибрані твори: в 2-х томах.* – К.: Наукова думка. – 2000. – Т. 2. – С. 51–77.
15. Филипович П. Ленін в українській поезії / Павло Филипович // *Життя й революція.* – 1925. – № 1–2. – С. 68–71.
16. Хархун В. Освячення профанного: *sacrum* в українській літературі тоталітарного періоду / Валентина Хархун // *Sacrum і Біблія в українській літературі / За ред. І. Набитовича.* – Lublin: Ingvart. – 2008. – С. 319–327.
17. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / Валентина Хархун. – Ніжин: Гідромакс. – 2009. – 508 с.
18. Шмітт Ж.-К. Сенс жесту на середньовічному Заході / Жан-Клод Шмітт. – Харків: Око. – 2002. – С. 640.

Багрий М.Г.

Таврическая академия (структурное подразделение)
Крымского федерального университета имени В.И. Вернадского

БИБЛЕЙСКИЙ И БОЛЬШЕВИСТСКИЙ ДИСКУРС В ПОЭМЕ ВЛАДИМИРА СОСЮРЫ «ХРИСТОС»

Аннотация

В статье рассмотрено поэму «Христос», написанную сразу же после Второй мировой войны. Поэма «Христос» в цикле Сосюриных религиозных поэм единственная является «новозаветным текстом», построенным с использованием евангельских событий и образов. В этой поэме выразительным является попытка совместить ритуально-мифологические, религиозные, христианские представления с идеологическим доктринами и идеями социалистического реализма, с определенными идеологическими стереотипами советской системы.

Ключевые слова: Владимир Сосюра, социалистический реализм, священное, сакральное пространство и время, идеология.

Bagriy M.G.

Taurian Academy (a structural unit)
Crimean Federal University named after Vladimir Vernadsky

THE BIBLE AND THE BOLSHEVIK DISCOURSE IN THE POEM VLADIMIR SOSIURA «CHRIST»

Summary

The article is devoted to poem «Christ» which was written right after the WWII. Poem «Christ» in Sosiura's collection of religious poems is the only connected with the New Testament. It's created on the basis of Gospel events and images. In this poem there is a noticeable attempt to combine ritual, mythological, religious Christian ideas with ideological doctrines and ideas of socialist realism, using some ideological stereotypes of Soviet system.

Keywords: V. Sosiura, socialistic realism, the sacred, sacred space and time, ideology.